

การเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในเขตชนบท
(The Fertility of Thai Women in Rural Areas)

โดย

นางสาวสุวิภา วิบูลย์เศรษฐ์ ร.บ.

006175

วิทยานิพนธ์นี้

เป็นส่วนประกอบการศึกษาตามระเบียบปริญญามหาบัณฑิต

ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนกสังคม

พ.ศ. ๒๕๑๓

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนประกอบการศึกษาคณะระเบียบปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

นางสาว น.น.น.

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ ประธานกรรมการ

..... กรรมการ

..... กรรมการ

..... กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมงานวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ

วันที่ ๑ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาถึงการเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในเขตชนบท โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของการเจริญพันธุ์ของสตรี ซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับต่าง ๆ และปัจจัยซึ่งน่าจะมีอิทธิพลต่อการเจริญพันธุ์ โดยมีสมมุติฐานว่า

"สตรีที่อยู่ในครอบครัวซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่า น่าจะมีการเจริญพันธุ์ต่ำกว่า"

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา คือข้อมูลจากการวิจัยของโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและประชากรในประเทศไทย ในส่วนที่เป็น การวิจัยในเขตชนบท ดำเนินการโดยศูนย์วิจัยและฝึกอบรมทางประชากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ โดยนิสิตทั้งในชั้นปริญญาบัณฑิตและมหาบัณฑิต ซึ่งได้ผ่านการอบรมในหน้าที่พนักงานสำรวจ ทำการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนและภรรยา และสตรีที่สมรสแล้วในครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่าง อายุไม่เกิน ๒๐ ปี ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการเจริญพันธุ์ โดยใช้คอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาปรากฏว่า อายุเมื่อแรกสมรสเป็นปัจจัยด้านประชากรที่สำคัญที่มีผลต่อการเจริญพันธุ์ โดยที่จำนวนบุตร เกิดรอดจะลดลงตามการเพิ่มขึ้นของอายุเมื่อแรกสมรสของสตรี โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากสตรีที่พ้นวัยเจริญพันธุ์แล้ว (๕๕ ปีขึ้นไป) หากอายุเมื่อแรกสมรสต่ำกว่า ๒๐ ปี จะมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่สมรสภายหลังอายุ ๒๐ ปีไปแล้ว ส่วนปัจจัยด้านประชากรอื่น ๆ อันได้แก่ ระยะเวลาสมรส จะพบว่าไม่มีผลต่อการเจริญพันธุ์ ส่วนดินที่อยู่อาศัยไม่ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์กับจำนวนบุตร เกิดรอด

สำหรับปัจจัยด้านสังคม ปรากฏว่า การศึกษาของทั้งสามีและภรรยามีความสัมพันธ์กับการเจริญพันธุ์ กล่าวคือ คู่สมรสที่มีการศึกษาระดับมัธยมมีจำนวนบุตร เกิดรอดน้อยกว่าคู่สมรสที่มีการศึกษาระดับประถมและพออ่านออกเขียนได้ ซึ่งผลการศึกษาดังสนับสนุนข้อสมมุติฐานที่ว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า จะมีการเจริญพันธุ์ต่ำกว่า นอกจากนี้ ศาสนา และการทำงานนอกบ้านของสตรีภายหลังการสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับการเจริญพันธุ์

ผลการศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่าสตรีที่มีขนาดของที่ดินที่ใช้ในการเพาะปลูกมาก มีจำนวนบุตรเกิดรอดมากกว่าสตรีที่มีขนาดของเนื้อที่ในการเพาะปลูกน้อย สำหรับอาชีพของสามีนั้นไม่มีความสัมพันธ์กับการเจริญพันธุ์ของสตรี

ปัจจัยด้านจิตวิทยาที่สำคัญคือทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัว ปรากฏว่าอัตราส่วนรอยของสตรีที่เห็นด้วยกับวิธีวางแผนครอบครัว เพิ่มขึ้นตามจำนวนการเพิ่มขึ้นของบุตร

สรุปผลที่ได้จากการศึกษารั้งนี้ก็คือ จำนวนบุตรเกิดรอดลดลงเมื่ออายุเมื่อแรกสมรสของสตรีเพิ่มขึ้น และสตรีซึ่งตนเองและสามีมีระดับการศึกษาสูงมีจำนวนบุตรน้อย สตรีที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่ฐานะทางเศรษฐกิจสูง มีจำนวนบุตรมากกว่าสตรีที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ และอัตราส่วนรอยของสตรีที่เห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัวเพิ่มขึ้น ตามจำนวนบุตรที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม นอกจากความแตกต่างในด้านเศรษฐกิจและสังคมของสตรีมีผลต่อการเจริญพันธุ์แล้ว ยังพบว่ามีปัจจัยที่สำคัญเข้ามาเกี่ยวข้อง คือการรับวิธีวางแผนครอบครัวมาปฏิบัติ ปรากฏว่าสตรีจำนวนหนึ่ง (ประมาณร้อยละ ๑๐) กำลังใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิอยู่ ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อการเจริญพันธุ์.

ABSTRACT

The purpose of this study is to analyze the fertility of Thai women in rural Thailand. Analysis was done by comparing Thai women of various economic and social strata, and factors affecting fertility. The hypothesis is:

"Women of high economic and social status usually have lower fertility."

Data were collected by the National Longitudinal Survey of Social, Economic and Demographic Change in Thailand, Chulalongkorn University, April - May, 1969. The sample is a stratified selection of 1:2000 of all households in rural areas. The method used in collecting data was to administer questionnaires to heads of households and their wives, and also every ever-married woman in the family. The study emphasizes relationships between various factors and fertility.

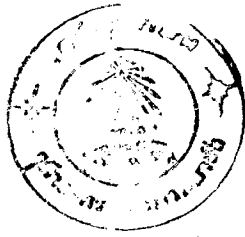
It was found in this study that fertility was affected by demographic, social, economic and psychological factors. The demographic factor that most strongly affected fertility was age at marriage. It was found that the number of live births decreased with the increase of age at marriage. It was also found that duration of marriage affects fertility. It was found that the location of residence within the village did not significantly affect fertility. 4

Concerning social factors, it was found that there was a close relationship between level of education and fertility, for the number of live births was less among couples who have secondary education than among those with lower education. However, on the contrary, the number of live births was intermediate among women educated to higher levels. Religion and working outside the household after marriage were not related to fertility.

The economic factor that most strongly affected fertility was land ownership. Number of live births increased with the increase of size of farm. It was found that husband's occupation did not relate to fertility.

The psychological factor that most strongly affected fertility was the attitude toward family planning. It was found that the proportion of women who accepted birth control increased with an increase in their number of live births.

In conclusion, this study showed that the number of live births decreased when age at marriage increased. Both husbands and wives had the greatest number of children when they were of low education of levels and the smallest number of children when they were of secondary education. Women of higher economic status had more children than those of lower economic status, and more women accepted family planning among those having many children.

กิติกรรมประกาศ

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์นี้ ใคร่ขอขอบคุณอย่างสูงต่อศูนย์วิจัยและฝึกอบรมทาง
 ประชากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้ทุนการศึกษาข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้
 ตลอดจนให้ทุนในการทำวิทยานิพนธ์จนกระทั่งสำเร็จการศึกษาในชั้นปริญญาโทด้วยดี ทั้งนี้
 ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงแก่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ
 ที่ได้กรุณาแนะนำหัวข้อเรื่อง ให้คำปรึกษาแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด
 ตลอดเวลาที่ทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ Dr. Sidney Goldstien ที่
 ปรึกษาของศูนย์วิจัยและฝึกอบรมทางประชากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์ปรีชา
 แสงสว่าง และอาจารย์พนธ์ เทพวัลย์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาแก้ไขข้อความและ
 ถ้อยคำบางตอนในวิทยานิพนธ์เพื่อความเหมาะสม ขอขอบพระคุณอาจารย์เสาวลักษณ์
 เปี่ยมปิติ แห่งสำนักงานสถิติแห่งชาติ และ Mr. Lincoln T. Polissar นักวิจัยของศูนย์
 วิจัยและฝึกอบรมทางประชากร ที่ได้ให้คำแนะนำและความช่วยเหลือเกี่ยวกับการทำโปร-
 แกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อประเมินผลข้อมูล และทำตารางสถิติประกอบวิทยานิพนธ์ นอกจากนี้
 การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ผู้เขียนได้รับความช่วยเหลือร่วมมืออย่างดียิ่งจากหน่วยงานหลาย
 แห่ง กล่าวคือหน่วยคอมพิวเตอร์ ไซแอนต์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์
 ในการจัดทำตารางสถิติประกอบวิทยานิพนธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งในความ
 กรุณาของอาจารย์สมชาย ทะยานยง อาจารย์ประจำของแผนกฟิสิกส์และหน่วยคอมพิวเตอร์
 ไซแอนต์ ที่ได้กรุณาเสียสละกำลังกายกำลังสมอง และเวลาอันมีค่าช่วยเหลือในการจัดทำ
 ตารางสถิติประกอบวิทยานิพนธ์จนสำเร็จจุลฉันทด้วยดี ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณในความ
 กรุณาครั้งนี้เป็นอย่างสูง ขอขอบคุณหน่วยคอมพิวเตอร์ ไซแอนต์ และเจ้าหน้าที่ของหน่วยที่
 ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีตลอดมา ขอขอบคุณศูนย์ประมวลผลด้วยเครื่องจักรกล สำนัก
 งานสถิติแห่งชาติ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการจัดทำบางส่วนของตารางประกอบวิทยา
 นิพนธ์

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบคุณทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือทั้งด้านกำลัง
 กาย กำลังสมอง และกำลังใจ อันเป็นผลให้ผู้เขียนสามารถเขียนวิทยานิพนธ์จนสำเร็จจสม
 ความมุ่งหมาย.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
รายการตารางประกอบ	ฉ
บทที่	
๑. บทนำ	๑
๒. วิธีการศึกษาและรวบรวมข้อมูล	๘
* ๓. ปัจจัยด้านประชากรที่อาจยังผลต่อการเจริญพันธุ์	๒๕
* ๔. ปัจจัยด้านสังคมที่อาจยังผลต่อการเจริญพันธุ์	๓๓
* ๕. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่อาจยังผลต่อการเจริญพันธุ์	๔๔
* ๖. ปัจจัยด้านจิตวิทยาและปัจจัยด้านอื่น ๆ	๕๐
๗. สรุปและขอเสนอแนะ	๖๑
บรรณานุกรม	๖๔

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
๑ อัตราส່ว่นร้อยของสตรี จำแนกตามอายุเมื่อแรกสมรส และเป็นรายภาค...	๑๓
๒ อัตราส່ว่นร้อยของสามี จำแนกตามระดับการศึกษาและเป็นรายภาค.....	๑๔
๓ อัตราส່ว่นร้อยของสตรี จำแนกตามระดับการศึกษา และเป็นรายภาค.....	๑๕
๔ จำนวนการตั้งครรภ์โดยเฉลี่ย จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันโดยเฉลี่ย จำนวนบุตร เกิดรอดที่เสียชีวิตก่อนอายุ ๑ ปี โดยเฉลี่ย ต่อมารดาหนึ่งคน และอัตราส່ว่นของทารกที่เสียชีวิตก่อนอายุ ๑ ปี ต่อจำนวนบุตร เกิดรอด จำแนกตามอายุ.....	๑๖
๕ จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามอายุ และเป็นรายภาค	๑๘
๖ จำนวนการตั้งครรภ์โดยเฉลี่ย จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่โดยเฉลี่ย ต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามอายุ, โครงการวิจัยต่อเนื่อง ระยะยาว, โพธาราม, ยะลา และบางเขน	๑๙
๗ จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามอายุ, โครงการวิจัยต่อเนื่อง ระยะยาว, โพธาราม, เขตชนบทภาคเหนือ, ยะลา, บวงเขน	๒๐
๘ จำนวนและอัตราส່ว่นร้อยของสตรีที่เคยใช้และไม่เคยใช้วิธีป้องกันปฏิสนธิ...	๒๓
๙ จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามอายุเมื่อแรกสมรสของสตรีสมรส.....	๒๓
๑๐ จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามอายุ และระยะเวลาของการสมรส	๒๔
๑๑ จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามอายุ และลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้าน	๓๒

ตารางที่

หน้า

๑๒ จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามอายุของภรรยา และระดับการศึกษาของสามี ๓๕

๑๓ จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามอายุ และระดับการศึกษาของมารดา ๓๕

๑๔ จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน และการทำงานนอกบ้านของสตรีภายหลังการสมรส ๔๓

๑๕ จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามอายุของภรรยา และอาชีพของสามี ๔๗

๑๖ จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามอายุและขนาดของที่ดินที่ไร่ในการกลสิกรรม ๕๕

๑๗ อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่ไม่ต้องการมีบุตรเพิ่ม จำแนกตามอายุ และจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน ๕๒

๑๘ อัตราส่วนร้อยละของสามีที่ไม่ต้องการมีบุตรเพิ่ม จำแนกตามอายุของภรรยา และจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ๕๔

๑๙ อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่ไม่ต้องการมีบุตรเพิ่ม จำแนกตามอายุ และจำนวนบุตรชายที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ๕๕

๒๐ จำนวนบุตร ที่มีอยู่จริงขณะนี้โดยเฉลี่ย และจำนวนบุตรที่คิดว่ากำลังเหมาะที่สุดโดยเฉลี่ย ต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามอายุของสตรี, โครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว และโพธาราม ๕๖

๒๑ อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่ไม่เห็นด้วยกับการใช้วิธีป้องกันปฏิสนธิ จำแนกตามอายุ และจำนวนบุตร เกิดรอด ๕๘

๒๒ อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่กำลังใช้วิธีป้องกันปฏิสนธิ จำแนกตามอายุและจำนวนบุตร เกิดรอด ๖๐